

Selma Lagerlöf: Tal till Röda Korset

Talare

Selma Lagerlöf
Författare

Omständigheter

Det exakta datumet när talet hölls är inte känt, men det antas ha hållits under sensommaren 1921. Talet lästes upp vid ett antal olika Röda Kors-fester.

- 1 Guds kvarnar malde sakta och säkert. De stora vingarna svängde
för himmelens vindar. De tunga stenarna nöttes mot varandra med
dovt rassel. Vad som fördes till kvarnen som mäld var Guds tankar.
Det mjöl, som maldes fram mellan stenarna, var jorderikets öden
5 och händelser.

- Kvarnarna malde långsamt, men vingarna svängde runt utan att
någonsin vila, och Guds tankar maldes sönder så väl, att intet sammanhang
tycktes finnas mellan de öden och händelser, som kommo
10 fram ur mjölkistan.

- Från Gud kom en dag en tanke och kastades ner i malgången.
Det var en tanke så skön, att änglarna i hänryckning sjöngo ut den
i världsrymden, och världsrymdens ekon återkastade deras sång, så
15 att den kunde uppfattas av människorna. Den Guds tanke, som sålunda
uppfångades av jordklotets arma innevånare och fyllde dem
med hoppfull förväntan, var denna: Frid på jorden.

- Guds tanke försvann mellan de stora stenarna. Den fördes samman
20 med andra Guds tankar, som redan förut hade blivit nerkastade
i kvarnarna. Öden och händelser, som härstammade från denna
Guds fridstanke, blevo inblandade med alla andra jorderikets
öden och händelser.

- 25 Guds kvarnar malde vidare utan uppehåll. Snart såg man företeelser
uppstå, som måste härleda sig ur Guds fridstanke. Kristendomen
blev till, påvedömet blev till. Men de voro inte i stånd att

vinna alla jorderikets länder och ingen frid lade sig över människorna
30 för deras skull. Besittningstagandet av jorden var också en
Guds tanke, och av den hade kvarnarna alltsedan paradiset's dagar
malt fram tävlan och oro. De olika gåvornas utveckling var en Guds
tanke också den, och ur den hade kvarnarna alltifrån Babelstornets
tid malt fram nationer och språk och sedvänjor, som aldrig skola
35 kunna trivas sida vid sida.

Gudsfreder och munkordnar malde kvarnarna. Det var återigen
brottstycken av Guds fridstanke, därom kunde ingen taga miste.
Men vem förstod, att när några bondemän borta i en avlägsen alptract
40 ingingo ett edsförbund om gemensamt försvar mot höga herrars
förtryck, att detta återigen var mjöl ur samma mald?

Edsförbundets herdar och bönder voro förvisso inte de, som
syftade mot någon jordisk fred. Makt och utvidgning, grannars
45 undertryckande, tappert motstånd mot främmande herrskap, det
var deras mål. Inga voro mera stridslystna än männen från Alperna.
Då kampen vilade i hemlandet, drogo de som legosoldater ner till
slätternas furstar och utkämpade deras strider. Det stod ett rykte av
skräck och fasa kring Schweizarna, och det ryktet, men ingalunda
50 någon Guds fridstanke, tillskrev man, att småfurstarna på slätterna
inte mer vågade anfälla dem i deras eget land.

Guds kvarnar malde till synes ingenting annat än ofrid åt folket
i alpdalarna. Protestant stod mot katolik, tysk mot fransman, adelsman
55 mot kyrkofurste, borgare mot adelsman, fattig mot rik, land
mot stad, stat mot stat. Först då mäktiga välden uppstodo runt omkring,
upphörde landets folk att strida sinsemellan. Men ingalunda
var det Guds fridstanke, som tvingade dem härtill, utan fruktan för
att förlora frihet och fosterland.

60 Hela landet låg som en fästning bakom sina murar av bergskedjor.
Slättlandens furstar insågo, att den av dem, som kunde besätta
denna fästning, skulle bliva alla medtävlare övermäktig. Ingen unnade
den åt en annan, därför sade de till bergfolken: »Om I avhåller
65 er från våra strider, skola vi lämna er i fred uppe bland era berg.»
På så sätt blev alplandet ett skyddat fredsland. Men ingen sade: »Se

där Guds fridstanke, som har blivit till verklighet.» Var och en insåg,
att det var de mäktigas inbördes avundsjuka och egennytta,
70 som skänkte landet fredens välsignelse.

Guds kvarnar fortsatte sitt eviga arbete. Till det lilla skyddade
landet kommo flyktingar och förföljda för att söka en fristad, lärde
och forskare för att få arbetsro. Hit kommo sjuka och svaga från
75 alla länder för att söka hälsa, och alla fredliga resande ställde hellre
sin kosa dit än till andra länder. Hit samlades folken till rådslag och
hit förlades de stora inrättningar, som hörde samman med världshushållningen.
Man fann det av allt större värde att äga en fredad
tillflyktsort, som stod utanför alla strider. Alla voro tacksamma
80 över att den fanns, men dess tillvaro härledde man från människors
kloket och förutseende och ingalunda från någon obestämd dröm
om en Guds fridstanke.

Långt borta i det otänkbara höllo Guds kvarnar på med sitt arbete.
85 Ingen såg hur vingarna svängde, ingen hörde det dova rasslet,
då stenarna nöttes mot varandra. Ingen ville mer veta något därom,
att jorderikets öden och händelser voro mjöl, som de hade malt,
eller att Guds tankar voro mälden, som kastades in i malgången.

90 Och om en man från Schweiz, från fredslandet, en dag uppsökte
en plats, där två härar möttes i strid, då förstod ingen, att detta på
något sätt skulle kunna höra samman med någon Guds fridstanke.

Det tycktes bara vara naturligt och följdriktigt, att en man från
95 fredslandet, där man hade måst vänja sig vid att betrakta både rövare
och samariter som sin nästa, skulle bli upprörd över detta ofridens
skådespel, som han hade gått ut för att se. Det var naturligt, att han
skulle vända sig bort från både segrare och besegrad och endast se de
sårade, som lågo utsträckta på marken och för vilka den hjälp, som
100 fanns att tillgå, inte räckte till. Det var en tvingande nödvändighet,
att mannen, som bodde i det för kriget skyddade landet, skulle gripas
av ett nästan outhärdligt medlidande med de arma människor,
som i krig måste utsätta sig för sår och lemlästning.

105 Mannen, som hade sett det stora fältslaget, skrev en bok om de

sårades hjälplöshet och de döendes kval. Han hade fått gåvan att röra människohjärtan, och hans skrift trängde sig fram överallt och väckte till eftertanke och till handling. Han hade också fått den gåvan,
110 som tillkom sonen av ett folk, som hade tvingats att finna sin väg mitt bland övermäktiga grannar och en övermäktig natur, att inte försöka det omöjliga. Han väckte inte de makthavandes motstånd genom att söka avskaffa själva kriget. Han förenade alla viljor kring ett uppnåeligt mål.

115 Makter och välden kom samman till rådslag. Och från Schweiz, från landet, som var skyddat för krigets elände, hämtade man den tanken, att hädanefter alla de, som i krig vårdade sjuka, både de, som tillhörde arméerna och de frivilliga, skulle vara fridlysta, deras
120 byggnader, deras vagnar, deras förråder skulle inte få ofredas av fienden.

Och från Schweiz, från landet, som bjöd gästvänskap åt alla folk, hämtade man tanken att stifta en förening för frivillig sjukvård i
125 fält, i vilken alla jordens folk inbjöds att deltaga. Inte i något krig, inte i något land skulle det vidare få förekomma att sårade krigare skulle bli kvarliggande på slagfältet utan att bli omhändertagna och vårdade.

130 Och för att ära det land, varifrån den var utgången och i vars jordmån dess grundläggande tankar voro framväxta, lånade denna förening från Schweiz den röda flaggan med det kortärmade vita korset, endast med den skillnad att färgerna omkastades, och gjorde den till sitt märke och igenkänningstecken.

135 På detta sätt kom föreningen in under korsets tecken, men den var likafullt en helt världslig förening, inte skapad till Guds tjänst utan helt och hållet till gagn och nytta för människor. Ingen såg däri något förverkligande av Guds fridstanke, ja, mången fruktade
140 till och med, att den endast skulle bli ett medel för att underlätta krig och krigföring.

Guds kvarnar malde vidare på sitt stilla vis. Röda Korsets förening växte och utbredde sig från land till land. Dess tankar omfattades

både av europé och asiat, både av kristen och hedning, både
av män och kvinnor. Hos den fanns ingenting, som åtskiljde,
ingenting stängde dess väg, inte ras, inte språk, inte samhällsskick. Alla
behövde den, alla tävlade om att få ställa sig under dess skydd. Man
150 såg tydligt, att den var en världslig förening, stiftad för världsliga
mål. Den kallade sig för Röda halvmånen eller Röda draken allteftersom
det fordrades i de länder, dit den utbredde sig.

Men en tid kom, då himmelens vindar brusade starkare än någonsin.
155 De stora vingarna, som drevo Guds kvarnar, rörde sig med
ovan hastighet. Stenarnas rassel blev som åskskrällar, och åt jorderikets
folk malde de en överväldigande mängd av öden och händelser.

Efter människoförstånd att döma malde Guds kvarnar ofärd.
160 De malde plåga och skräck, nöd och hunger, grymhet och våld.
De malde rikens undergång, folkens uppror, mäktigas fall. Haven
översållades med vrakspillror, ur rymden regnade förstörelse, marken
skalv under kanoners åska, ödelagda länder ropade mot himlen
efter rättvisa. Över jorderikets skönaste trakter gick världskrigets
165 syndaflod fram med jämmer och förfäran, och även i de länder, dit
dess vågor knappast hunno, miste man sans och förstånd under
dess hotande närhet.

Men då floden gick tillbaka och människor återfingo sitt lugn
170 och började efterforska vad som hade fallit och vad som hade blivit
beståndande, då befanns det, att mycket, vartill de fordom ha satt
sin lit, hade visat sig vacklande och vanmäktigt.

Ingen statsordning, ingen kyrka hade kunnat hejda stormfloden.
175 Kulturfolkens bildning hade inte hindrat dem från att sönderslita
varandra som vilddjur. Arbetets brödraskap hade inte hållit
provet bättre än vetenskapens. De folk, som hade hållit sig fjärran
från striden, hade i guldtörst och nöjesyra missbrukat fredens
välsignelse.

180 Men mitt i det allmänneliga eländet strålade då Röda Korsets
tecken fram för de sökandes ögon.

185 Det ensamt hade under förödelsens år vunnit ära och berömmelse.
Ur dess led hade framvuxit denna tidens hjältar och hjältinnor.
Det hade haft större makt än någon annan att mildra krigets olyckor.
Det hade räckt till för de sårade, de fångna, de flyktande, de sjuka,
de frysande, de hungrande, de utarmade, de sörjande, de ensamblivna.
190 Det hade stängt ute pestsmittan och förhållit de stridande
deras orättfärdiga handlingar. Under dess tecken hade människokärleken
kunnat utföra sina gärningar. Till dess verksamhet kunde
människor vända sina tankar, då de behövde styrkas och upprättas.

195 Då man nu såg allt detta, var det som om ett tackelse skulle
dragas undan för ens syn. Långt borta i det otänkbara såg man
Guds kvarnar svänga de ofantliga vingarna, man hörde rasslet från
stenarna, som malde på Guds tankar. Mellan tankar, som vållade
tävlan och kamp, trängde sig ständigt fram brottstycken av Guds
200 sköna fridstanke.

Vem vågade nu neka, att Röda Korset hörde samman med fridstanken?
Stilla och oförmärkt, uthålligt och troget hade de stora
kvarnarna malt fram en hjälpare, som skulle finnas till hands i jorderikets
205 högsta nöd. Vem vågade numera säga, att detta endast var
ett människoverk? Då man eftersinnade hur det hade framskapats
under århundraden av långsam växt, då måste man tänka: Gud
har velat det.

210 Och då man såg dess allmänlighet, hur det hade gått jorden
runt och som solen lyste över rättfärdiga och orättfärdiga, då man
såg, att på detta sätt allaredan ett folkens förbund för utövande av
kärlek och barmhärtighet var instiftat mellan alla land och besinnade
vad allt härur mände kunna uppstå, då måste man än en gång
215 upprepa: Gud har velat det.

Och nu i dessa dagar, då Röda Korset kallar på oss och säger:
»Det är inte endast i krigstider, som det ges sårade och fångna och
bedrövade och hungrande och sjuka. Hjälp oss, att vi också i fredstider
220 må kunna strida mot livets fiender!» Måste vi inte då med nyvaknad
tro skåda mot korset, frälsningens eviga tecken och med
skälvande hänförelse ropa, vi som våra fäder före oss: »Gud vill det!

Gud vill det!»

225

Källa

230 <div>Manuskript hämtat från Lagerlöf, Selma, 1858-1940. - Tal / Selma Lagerlöf; textkritisk utgåva utgiven av Petra Söderlund och Ilaria Tedde; inledning av Brigitte Mral; huvudredaktör: Petra Söderlund (2025-10-15).</div>

Taggar

1920-tal, 1921, Författare, Kvinna

URI

235 <https://www.svenskatal.se/tale/selma-lagerlof-tal-till-roda-korset>

240

245

250

255

260